



Socialdepartementet

Remissmissiv betänkandet En möjlighet till småskalig
gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95)

Remissinstanser

- 1 AgriFood Economics Centre
- 2 Alkoholpolitiskt forum
- 3 Arjeplogs kommun
- 4 Barnombudsmannen
- 5 Borgholms kommun
- 6 Bollnäs kommun
- 7 Brottsförebyggande rådet
- 8 Cancerfonden
- 9 Centraförbundet för alkohol och narkotika (CAN)
- 10 Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning
- 11 Dals-Eds kommun
- 12 Domstolsverket
- 13 Eskilstuna kommun
- 14 Folkhälsomyndigheten
- 15 Företagarförbundet
- 16 Företagarna
- 17 Föreningen Svenskt Vin
- 18 Föreningen Sveriges Oberoende Småbryggerier
- 19 Förvaltningsrätten i Malmö

- 20 Förvaltningsrätten i Stockholm
- 21 Gotlands kommun
- 22 Göteborgs kommun
- 23 Göteborgs tingsrätt
- 24 Göteborgs universitet (juridiska institutionen)
- 25 Halmstads kommun
- 26 Hela Sverige ska leva
- 27 Helsingfors universitet (juridiska fakulteten)
- 28 Hjärt-lungfonden
- 29 Hovrätten för Västra Sverige
- 30 Hushållningssällskapet
- 31 Härnösands kommun
- 32 Höganäs kommun
- 33 Högskolan Kristianstad (Krinova)
- 34 Integritetsskyddsmyndigheten (IMY)
- 35 IOGT-NTO
- 36 IQ
- 37 Jokkmokks kommun
- 38 Jordbruksverket
- 39 Justitiekanslern
- 40 Kammarrätten i Göteborg
- 41 Kammarrätten i Stockholm
- 42 Karolinska institutet
- 43 Kils kommun
- 44 Kommerskollegium
- 45 Kommunala alkohol- och tobakshandläggare (KAF-T)
- 46 Konkurrensverket
- 47 Konsumentverket
- 48 Kristianstads kommun

- 49 Kvinnoorganisationerna Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor (KSAN)
- 50 Landsbygdsnätverket
- 51 Landsorganisationen i Sverige (LO)
- 52 Lantbrukarnas riksförbund (LRF)
- 53 Livsmedelsföretagen
- 54 Livsmedelsverket
- 55 Ljusdals kommun
- 56 Lokal utveckling Sverige
- 57 Lunds kommun
- 58 Lunds universitet (juridiska fakulteten)
- 59 Länsstyrelsen i Gotlands län
- 60 Länsstyrelsen i Jämtlands län
- 61 Länsstyrelsen i Kronobergs län
- 62 Länsstyrelsen i Norrbottens län
- 63 Länsstyrelsen i Skåne län
- 64 Länsstyrelsen i Stockholms län
- 65 Länsstyrelsen i Värmlands län
- 66 Länsstyrelsen i Västernorrlands län
- 67 Länsstyrelsen i Västra Götalands län
- 68 Länsstyrelsen i Örebro län
- 69 Malung-Sälens kommun
- 70 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)
- 71 Naturturismföretagen
- 72 Norrbottens handelskammare
- 73 Näringslivets Regelnämnd (NNR)
- 74 Piteå kommun
- 75 Polismyndigheten
- 76 Robertsfors kommun
- 77 Regelrådet

- 78 Region Dalarna
- 79 Region Halland
- 80 Region Gävleborg
- 81 Region Kalmar
- 82 Region Stockholm
- 83 Region Uppsala
- 84 Region Västra Götaland
- 85 Region Värmland
- 86 Region Västerbotten
- 87 Restaurangakademien
- 88 Riksdagens ombudsmän (JO)
- 89 Riksidrottsförbundet
- 90 Simrishamns kommun
- 91 Solna kommun
- 92 Skatteverket
- 93 Skärgårdarnas riksförbund
- 94 Småföretagarnas riksförbund
- 95 Socialstyrelsen
- 96 Sprit och Vinleverantörsföreningen (SVL)
- 97 Stockholms handelskammare
- 98 Stockholms kommun
- 99 Stockholms tingsrätt
- 100 Stockholms universitet (juridiska fakulteten)
- 101 Svea hovrätt
- 102 Svenska Barnläkarföreningen
- 103 Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps)
- 104 Svenska turism AB
- 105 Svensk Handel
- 106 Svenska läkaresällskapet
- 107 Svensk Förening för Allmänmedicin

- 108 Svenskt Näringsliv
- 109 Sveriges producenter av alkoholdrycker
- 110 Sveriges Advokatsamfund
- 111 Sveriges Blåbandsförbund
- 112 Sveriges Blåbandsungdomar
- 113 Sveriges Branschorganisation för Oenologi & Vitikultur (SBOV)
- 114 Sveriges Bryggerier
- 115 Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
- 116 Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor (SLAN)
- 117 Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)
- 118 Sveriges Läkarförbund
- 119 Sydsvenska Industri- och Handelskammare
- 120 Systembolaget AB
- 121 Söderköpings kommun
- 122 Tanums kommun
- 123 Tillväxtverket
- 124 Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
- 125 Torsby kommun
- 126 Tullverket
- 127 Uppsala universitet (juridiska fakulteten)
- 128 Unga drogforebyggare
- 129 Universitetet i Bergen (juridiska fakulteten)
- 130 Uppsala kommun
- 131 Umeå universitet (juridiska fakulteten)
- 132 Ungdomens Nykterhetsförbund (UNF)
- 133 Vadstena kommun
- 134 Vimmerby kommun
- 135 Verdandi
- 136 Visita
- 137 Visit Sweden AB

138 Åklagarmyndigheten

139 Åre kommun

140 Älmhult kommun

141 Älvdalens kommun

142 Älvkarleby kommun

143 Östersunds kommun

144 Övertorneå kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet **senast den 10 juni 2022**. Svaren bör lämnas per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.fs@regeringskansliet.se och paula.ericson@regeringskansliet.se. Ange diarienummer **S2022/00562** och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Regeringen efterfrågar särskilt remissinstansernas bedömning av utredningens EU-rättsliga överväganden och slutsatser om att gårdsförsäljning kan kombineras med bibehållet detaljhandelsmonopol samt utredningens slutsats att det går att ”backa bandet” för det fall EU-kommissionen eller EU-domstolen skulle göra en annan bedömning än utredningen gällande dessa frågor.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#).

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Torkel Nyman
Departementsråd

Kopia till
Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Sammanfattning

Utredningens övergripande uppdrag har varit att utreda om och i så fall hur gårdsförsäljning av alkoholdrycker kan införas i Sverige, under förutsättning att Systembolagets monopol säkras.

Frågan om gårdsförsäljning har utretts tidigare, senast år 2010 (SOU 2010:98), utan att resultera i förändrad lagstiftning. Avgörande frågor för utredningen att besvara har varit vilket utrymme som EU-rätten medger för att tillåta gårdsförsäljning med ett i övrigt bevarat detaljhandelsmonopol, samt vilka eventuella folkhälsokonsekvenser som ett införande av gårdsförsäljning skulle kunna innebära.

Bakgrund – detaljhandelsmonopolet och svensk dryckestillverkning

I Sverige är det enbart Systembolaget som får bedriva detaljhandel med alkoholdrycker med en alkoholt som överstiger 2,25 volymprocent, med undantag för folköl. Begränsningar i tillgång och tillgänglighet genom aktiv prispolitik (alkoholskatten) och detaljhandelsmonopolet, har utgjort statens viktigaste verktyg för att minska de alkoholrelaterade skadeverkningarna. Den restriktiva alkoholpolitiken har dock alltid behövt balanseras mot allmänhetens intresse av att faktiskt få tillgång till alkohol i ordnade former. Sedan 2011 är det exempelvis under vissa förutsättningar tillåtet för den som tillverkar alkoholdrycker av råvaror som producerats på den egna gården, att efter särskilt tillstånd erbjuda provsmakning, även om tillverkaren saknar serveringstillstånd.

Sedan 2010 har antalet tillverkare av alkoholdrycker i Sverige ökat kraftigt. Vid utgången av år 2020 fanns det 792 företag som var inriktade på tillverkning av alkoholdrycker i Sverige, jämfört med 90 tillverkare 2010. Öl är den största kategorin med 581 tillverkare

och den dryckeskategori som vuxit mest sedan 2010. Den näst största kategorin är spritdryck där antalet tillverkare också har ökat kraftigt under de senaste åren. År 2020 fanns 86 tillverkare av spritdrycker i Sverige. Tillverkare av cider var 2020 den tredje största kategorin (68 tillverkare) följd av vintillverkare (57 tillverkare).

Den stora ökningen av antalet dryckestillverkare är ett resultat av att många, mindre tillverkare har etablerat sig. Nio av tio svenska tillverkare av alkoholdrycker har färre än fem anställda, och de flesta sysselsätter en till två heltidstjänster. De tio största tillverkarna stod för hela 93 procent av de svensktillverkade drycker som såldes på Systembolaget 2020. Den stora ökning i antalet alkoholtillverkare har inte heller sammanfallit med att mängden alkohol som tillverkas i Sverige har ökat, snarare tvärt om.

Många dryckestillverkare har besöksverksamhet i någon form, exempelvis rundvandringar, provsmakningar och servering. Samtidigt upplever många tillverkare att de hämmas av att inte kunna sälja sin produktion från tillverkningsstället. Flera dryckestillverkare har för utredningen berättat om en frustration som de upplever hos besökare när dessa informeras om att de inte kan köpa med sig någon dryck från besöket. De ser gårdsförsäljning som den ingrediens som gör besöksupplevelsen komplett. Vid sidan av besöksverksamheten anges också gårdsförsäljning vara ett viktigt verktyg för att främja export och produktutveckling.

Samtidigt som många tillverkare efterfrågar en möjlighet till gårdsförsäljning, finns en bred förankring för Systembolagets monopol. Många tillverkare har påpekat att man inte stödjer införandet av gårdsförsäljning om det sker på bekostnad av detaljhandelsmonopolet.

EU-rättsliga förutsättningar för gårdsförsäljning

Genom gårdsförsäljning skulle svenska tillverkare av alkoholdrycker ges tillgång till en försäljningskanal i Sverige som utlandsbaserade tillverkare inte ges tillgång till. Detta väcker framför allt två EU-rättsliga frågor. Den ena är om ett sådant gynnande av svenska tillverkare kan accepteras utifrån de regler om icke-diskriminering som gäller inom EU (artiklarna 34 och 36 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, FEUF). Den andra frågan är om detta kan förändra den EU-rättsliga bedömningen av Systembolagets detalj-

handelsmonopol (nationella handelsmonopol på varuområdet regleras, i detta hänseende, genom artikel 37 FEUF).

En restriktiv form av gårdsförsäljning är förenlig med EU:s regler om fri varurörlighet

Utredningen bedömer att gårdsförsäljning kan komma att ses som ett handelshinder vid en EU-rättslig prövning. Det går i och för sig att argumentera för att gårdsförsäljning är konkurrensutjämnande snarare än konkurrenssnedvridande eftersom det innebär att försäljning från tillverkningsstället tillåts i Sverige på samma sätt som det är tillåtet i de flesta andra länder. Trots det talar EU-domstolens praxis, inte minst målet *Visnapuu*¹ som rörde finska regler om bl.a. gårdsförsäljning, för att en sådan reglering kan anses diskriminerande och därmed ett handelshinder enligt artikel 34 FEUF. Utredningen har därför analyserat om och, i så fall, under vilka förutsättningar som en sådan reglering kan rättfärdigas med hänvisning till artikel 36 FEUF.

Den svenska alkohollagstiftningens övergripande mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Skyddet för folkhälsan är ett sådant syfte som enligt artikel 36 FEUF kan rättfärdiga handelshinder. En handelsbegränsande reglering kan dock bara rättfärdigas med hänvisning till skyddet för folkhälsan om åtgärden är proportionerlig och folkhälsoskyddet inte kan anses ha missbrukats och utnyttjats för att diskriminera varor från andra medlemsstater eller för att indirekt skydda vissa inhemska varor. Målet *Visnapuu* visar enligt utredningen att gårdsförsäljning kan gå att förena med dessa villkor. Regleringen behöver dock säkerställa att gårdsförsäljningen sker i begränsad omfattning och inte underminerar den restriktiva svenska alkoholpolitiken genom att exempelvis riskera att märkbart öka alkoholkonsumtionen i Sverige. Gårdsförsäljningen får inte heller framstå som en godtycklig diskriminering av utlandsbaserade tillverkare av alkoholhaltiga drycker. Detta talar enligt utredningen för en reglering som bygger på utgångspunkten att stärka besöksnäringen och som utgår från att besöket på tillverkningsstället, snarare än själva försäljningen, står i centrum vid gårdsförsäljning.

¹ Mål C-198/14 *Valev Visnapuu*.

En restriktiv form av gårdsförsäljning försvagar inte detaljhandelsmonopolets ställning

För detaljhandelsmonopol finns en specialreglering i artikel 37 FEUF. Bestämmelsen kräver inte att statliga handelsmonopol avskaffas, utan att dessa ska anpassas så att de är fullt ut icke-diskriminerande. Om gårdsförsäljning införs ska regleringen som rör sådan försäljning prövas mot artikel 34 och 36 FEUF, medan detaljhandelsmonopolet fortsatt ska prövas mot artikel 37 FEUF. Utredningen bedömer inte att gårdsförsäljning enligt utredningens förslag skulle medföra att Systembolagets detaljhandelsmonopol skulle hamna i konflikt med kriterierna om icke-diskriminering i artikel 37 FEUF. Gårdsförsäljning innebär dock ett avsteg från den s.k. desintresseringsprincipen, dvs. att utesluta privata vinstintressen. Därför behöver särskilda begränsningar införas för att hantera de ökade risker för folkhälsan som följer av att tillåta privata vinstintressen i detaljledet. Under förutsättning att detta säkerställs, bör inte gårdsförsäljning medföra att den svenska alkoholpolitiken framstår som osystematisk eller osammanhängande.

Regeringen kommer ha möjlighet att föra en dialog med Europeiska kommissionen om förslagets förenlighet med EU-rätten innan det kan antas. Även om EU-domstolen skulle göra en annan bedömning än utredningen och i efterhand underkänna en införd rätt till gårdsförsäljning, betyder det inte heller att det svenska detaljhandelsmonopolet äventyras. I ett sådant fall skulle Sverige vara skyldig att anpassa regleringen eller, om det skulle anses nödvändigt, slopa rätten till gårdsförsäljning. Sverige skulle däremot inte vara tvingat att avskaffa detaljhandelsmonopolet.

De EU-rättsliga experter som regeringen har utsett att bistå utredningen står bakom den EU-rättsliga analysen som redovisas i betänkandet.

Utredningens förslag om gårdsförsäljning i Sverige

Vad som ska avses med gårdsförsäljning

Utredningen bedömer att de viktigaste begränsningarna ur ett EU-rättsligt perspektiv avser hur försäljningen tillåts bedrivas. För det första föreslår utredningen att gårdsförsäljning endast tillåts i an-

slutning till ett betalt studiebesök eller en föreläsning med anknytning till den aktuella produkten på tillverkningsstället. På så sätt säkerställs det att besöket snarare än försäljningen står i centrum och att gårdsförsäljningen tydligt knyts till dryckestillverkarnas roll i besöksnäringen. För det andra föreslår utredningen begränsningar för hur mycket som får säljas till en kund per köptillfälle. Försäljningen till varje enskild person vid samma besökstillfälle ska inte överstiga 0,7 liter spritdryck, 3 liter vin, 3 liter andra jästa drycker, och 3 liter starköl. Dessa villkor innebär att den eventuella konkurrensfördel för gårdsförsäljare i förhållande till utlandsbaserade tillverkare blir mycket begränsad och att sådan försäljning inte på något sätt kommer att utgöra ett alternativ till den detaljhandel med alkoholdrycker som Systembolaget bedriver. Därigenom säkerställs också att de volymer som säljs genom gårdsförsäljning kommer att vara mycket begränsade och minskar risken för att sådan försäljning leder till negativa folkhälsoeffekter.

Vem som ska få bedriva gårdsförsäljning

Gårdsförsäljning ska få bedrivas av den som tillverkar alkoholdrycker småskaligt, oberoende och hantverksmässigt, samt av den som odlar druvor som används för vintillverkning.

Med småskalighet avses att tillverkarens produktionsvolym årligen får uppgå till högst 75 000 liter spritdrycker, 500 000 liter jästa drycker med upp till 10 volymprocent alkohol (exempelvis öl eller cider) eller 200 000 liter jästa drycker med mer än 10 volymprocent alkohol (exempelvis vin och fruktvin). Tillverkaren ska också vara ekonomiskt och juridiskt oberoende från storskaliga tillverkare. Dessa förutsättningar innebär att ett fåtal relativt sett större tillverkare av alkohol i Sverige inte kommer att få bedriva gårdsförsäljning. Att tillverkningen ska vara hantverksmässig innebär att den karaktärsgivande delen av tillverkningen ska ske på tillverkningsplatsen. Det är alltså inte tillräckligt att exempelvis bara blanda inköpta komponenter. Dessa krav borgar för att gårdsförsäljning hålls inom en mycket begränsad omfattning och att det inte kommer bli fråga om lågprisprodukter som säljs genom gårdsförsäljning.

Utredningen har övervägt om det är nödvändigt att exempelvis ställa krav på att den huvudsakliga råvaran ska vara egenodlad eller

att tillverkningen ska vara lokaliserad på landsbygden för att få bedriva gårdsförsäljning. Sådana krav skulle utesluta en stor andel av de svenska dryckestillverkarna. Med hjälp av skattningar som utredningen låtit Sweco utföra, har utredningen kunnat konstatera att gårdsförsäljningen även utan sådana krav kommer att vara mycket begränsad. Som framgår nedan skulle den ytterst begränsade ökningen av alkoholkonsumtionen som gårdsförsäljning uppskattas ge upphov till, sakna märkbar effekt på de alkoholrelaterade skadorna i samhället. Mot den bakgrunden har utredningen inte kunnat identifiera något behov av att ställa krav på egen råvaruproduktion eller lokalisering på landsbygden.

I utredningens uppdrag anges att om alternativa modeller för gårdsförsäljning identifieras, ska dessa redovisas inklusive deras för- och nackdelar. Utredningen lämnar därför även ett alternativt förslag som ytterligare begränsar vilka alkoholdrycker som ska få ingå och vilken form av tillverkning som ska vara tillåten. Den alternativa modellen föreslås avse enbart jästa drycker (dvs. öl, vin och andra jästa drycker), där huvuddelen av råvarorna som ger alkoholdrycken dess karaktär har producerats på den egna gården. Detta skulle inkludera betydligt färre tillverkare än utredningens huvudförslag, och främst ge landsbygdslokaliserade tillverkare av vin och cider samt frukt- och vissa bärviner möjlighet till gårdsförsäljning. För att ge ett brett beredningsunderlag i det fortsatta arbetet lämnas ett författningsförslag även för detta alternativ.

Utredningen föreslår att det ska krävas tillstånd från kommunen för att få bedriva gårdsförsäljning. Gårdsförsäljning ska inte få bedrivas tidigare än klockan 10.00 och inte pågå längre än till klockan 20.00. I övrigt föreslås alkohollagens generella regler om försäljning gälla (åldersgränser, kontroll av nykterhet m.m.), samt motsvarande regler om bl.a. lämplighet och prissättning som i dag gäller vid servering av alkoholdrycker.

Regleringen bör i ett första skede göras tidsbegränsad

Som tidigare angetts bedömer utredningen att en förutsättning för reformens förenlighet med EU-rätten är dels att gårdsförsäljningens omfattning är mycket begränsad, dels att den inte medför några negativa folkhälsokonsekvenser, exempelvis till följd av en märkbar

ökning av alkoholkonsumtionen. Det finns mot den bakgrunden skäl att gå fram med viss försiktighet genom en tidsbegränsad lagstiftning. Utredningen föreslår att regleringen i ett första steg bör gälla i sex år från ikraftträdandet. I god tid innan upphävandet bör reformen utvärderas. Den utvärderingen bör sedan ligga till grund för beslut om regleringen ska förlängas, göras permanent, ändras eller slopas.

Konsekvenser av utredningens förslag

Utredningens konsekvensanalys bygger bl.a. på branschanalyser och folkhälsoskattningar som Sweco har utfört på uppdrag av utredningen.

Med antaganden om att tillväxten i branschen fortsätter som den har gjort de senaste åren, och utifrån det intresse som dryckestillverkarna visat för gårdsförsäljning, bedömer utredningen att cirka 50 vintillverkare, 90 destillerier, 630 ölbryggerier samt 80 cidertillverkare kommer bedriva gårdsförsäljning år 2025. Det är inte osannolikt att fr.a. antalet bryggerier är överskattat. Sveriges bryggerier har exempelvis framfört att omkring 150 svenska bryggerier är s.k. spökbryggerier, dvs. företag som tillverkar sitt öl i någon annans bryggeri, vilket gör att de inte kommer ges möjlighet att bedriva gårdsförsäljning. Utredningen har dock valt att utgå ifrån högt skattade värden för att inte riskera att underskatta folkhälsokonsekvenserna.

Förutsatt att antalet besökare på tillverkningsställen ökar med 50 procent till följd av gårdsförsäljning och att varje besökare köper 75 procent av den tillåtna kvantiteten, uppskattas den totala mängden ren alkohol som kommer att säljas genom gårdsförsäljning år 2025 att motsvara cirka 0,51 procent av Systembolagets totala försäljning år 2020. Den totala försäljningen via gårdsförsäljning beräknas samma år att uppgå till knappt 250 000 liter ren alkohol, vilket utgör 0,029 liter ren alkohol per invånare över 15 år och 0,34 procent av den totala konsumtionsmängden.

Förslaget bedöms inte märkbart påverka folkhälsan. Med ett antagande om att 15–30 procent av köpen kommer att ersätta köp som annars hade gjorts på exempelvis Systembolaget, medför gårdsförsäljning en ökning av alkoholrelaterade dödsfall och sjukhusvister per år med 0,22–0,27 procent år 2025. Det är en ökning som svårli-

gen skulle gå att urskilja från den årliga variationen. Utredningen bedömer inte heller att gårdsförsäljning riskerar att medföra någon betydande ökning av barn och ungas exponering gentemot alkohol jämfört med i dag.

Med samma antaganden som ovan uppskattas samhällets kostnader för förtida dödsfall och minskning av livskvalitet, vård och behandling, produktionsbortfall och brottslighet öka med 235–287 miljoner kronor till följd av gårdsförsäljning år 2025, en ökning med 0,24–0,29 procent. Detta inkluderar konsekvenser för alla delar av samhället – det offentliga, näringslivet samt hushållen.

De totala skatteintäkterna från gårdsförsäljning, upplevelsetjänster samt spridningseffekter till följd av gårdsförsäljning beräknas uppgå till 137–148 miljoner kronor år 2025.

Totalt beräknas det skapas drygt 1 300 nya arbeten till följd av gårdsförsäljning. Gårdsförsäljning enligt utredningens förslag skulle därmed medföra en ökning av antal arbetstillfällen i dryckesbranschen med 17–19 procent. Utredningen skattar att omsättningen för dryckestillverkarna totalt ökar med cirka 713 miljoner kronor, vilket motsvarar knappt 840 000 kronor per tillverkare. För dryckestillverkarna skulle detta innebära ett betydande tillskott, i en bransch där 57 procent av tillverkarna bedömer lönsamheten som ganska dålig eller som mycket dålig.

Systembolaget menar att utredningens förslag kommer medföra en minskad efterfrågan på deras sortiment för lokalt och småskaligt (TSLS), och att de därför kan behöva se över hur sortimentet ska hanteras och om det ska finnas kvar framöver. Denna bedömning delas dock inte av branschrepresentanter, som menar att efterfrågan på TSLS-sortimentet snarare kommer öka till följd av ett ökat intresse för närproducerat och småskaligt. Utredningens bedömning är att de begränsningar som föreslås för gårdsförsäljning samt det generellt ökade intresset för lokalt och småskaligt gör det minst lika troligt att gårdsförsäljning leder till en ökad efterfrågan av lokalt och småskaligt på Systembolaget.

Gårdsförsäljning kan bidra med positiva spridningseffekter, exempelvis i form av att besökarna även besöker restauranger, lokala livsmedelsproducenter eller bor på hotell i närheten. Utredningen skattar att gårdsförsäljning kan medföra ökad omsättning för kringliggande verksamheter på drygt 185 miljoner kronor årligen. Det är inte osannolikt att möjligheten att bedriva gårdsförsäljning kommer

att vara som störst bland dryckestillverkare på landsbygden. Gårdsförsäljning skulle därmed bidra till regeringens satsning för en levande och växande landsbygd där man ska kunna leva, bo och arbeta i alla delar av landet.

